

מסכת זבחים פרק שביעי חטאת העוף

(זבחים סו, א)

משנה:

חטאת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת (מליקה בסימן אחד, והזאה ומיצוי) לשם חטאת – כשירה; כמעשה חטאת לשם עולה, כמעשה עולה (בגמרא מפרש דשני במאי) לשם חטאת, כמעשה עולה לשם עולה – פסולה. עשאה למעלה כעשה כולן (כלומר: כמעשה אחד מכולן האמורין כאן, ואפילו כמעשה חטאת לשם חטאת) – פסולה; עולת העוף שעשאה למעלה כמעשה עולה לשם עולה – כשירה; כמעשה עולה לשם חטאת – כשירה, ובלבד שלא עלתה לבעליה; כמעשה חטאת (בגמרא מפרש דשני במאי) לשם עולה, כמעשה חטאת לשם חטאת – פסולה; עשאה למטה כעשה כולן (כמעשה אחד מכל אלו ואפילו כמעשה עולה לשם עולה) – פסולה.

(זבחים סו, ב)

גמרא:

(אי' כמעשה עולה לשם חטאת קאי, ומיבעי ליה:) דשני במאי (איזה דבר בחטאת עשה כמעשה עולה)? אילימא דשני במליקה (שהבדיל) – נימא (הא דקתני פסולה) דלא כרבי אלעזר ברבי שמעון, דאמר 'שמעתי שמבדילין בחטאת העוף'. (ומהדר הש"ס:) ולא אוקימנא דלא כרבי אלעזר ברבי שמעון (מאי קשיא לך בהאי? ודאי פליגי רבנן [מתניתין] עליה; ולא מי אוקמה סתמא דפירקין דלעיל דלא כרבי אליעזר, דקתני 'הבדיל בחטאת פסול')?!

לא (כלומר: הך - אפילו כרבי אליעזר), דשני בהזאה (שלא הזה אלא מיצה: שהמיצוי היא מעבודת העולה);

הכי נמי מסתברא (דכל שינוי דמתניתין - בהזאה הוא): מדקתני סיפא 'עשאה למעלה כמעשה כולן פסולה' ואפילו כמעשה חטאת לשם חטאת; דשני במאי (איזה עבודה עשה למעלה)? אילימא דשני במליקה - האמר מר (גבי חטאת העוף בפירקין דלעיל (דף קטז:)) 'מליקה בכל מקום במזבח כשירה'! אלא - לאו דשני בהזאה? ומדסיפא (איירי בשינוי למעלה) בהזאה - רישא נמי (כי איירי בשינוי מעשה) בהזאה (מיירי).

מיד אייריא? הא כדאיתא והא כדאיתא (כל חדא וחדא - במה דהוי שינוי לגביה מיירי: רישא, דמיירי בשינוי מעשה - איכא למימר דבמליקה נמי איירי; סיפא, דמעשה דמליקה לא הוי שינוי - תיתוקם בהזאה).

עולת העוף [שעשאה למעלה כמעשה עולה לשם עולה – כשירה; כמעשה עולה לשם חטאת – כשירה, ובלבד שלא עלתה לבעליה]:

דשני במאי (הני 'מעשה חטאת' דקתני - במאי שני)? אילימא דשני במליקה (שלא הבדיל), מדקתני סיפא 'כולן אין מטמאין בבית הכליעה ומועלין בהן' (כלומר: הא דקתני סיפא 'כולן מועלין בהן' וקאי נמי א'עשה כמעשה חטאת לשם חטאת') - נימא דלא כרבי יהושע, דאי כרבי יהושע, האמר (במתניתין) 'אין מועלין'?

ואלא במיצוי? (ובהא לא פליגי רבי יהושע: דטעמיה - כדרב אדא, דאמר: אומר היה רבי יהושע: עולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת - נמשכת משם עולה ונעשית חטאת העוף; והאי טעמא ליכא למימר אלא כדשני במליקה, כדמפרש לה רב אשי לקמן, משום דעולה צריכה שני סימנים וחטאת כשירה בסימן אחד; ומליקת עולת העוף למטה ליתא, וזה שמולקה למטה ולשם חטאת בסימן ראשון - השלים בה כל מעשה החטאת! לפיכך יצאתה בה משם 'עולה', ונעשית 'חטאת', והויה חטאת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת - שאין בה מעילה; אבל היכא דבמליקה לא שני, ומולקה למעלה וכמעשה עולה - תו לא נמשכת בשינוי דמיצוי: שלא מיצה אלא היזה, כדין חטאת, למטה, למיהוי חטאת העוף)? - אימא סיפא: 'עולת

העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת: רבי אליעזר אומר:

מועלין בה; רבי יהושע אומר: אין מועלין בה' - דשני במאי?

אילימא במיצוי - אימר דאמר רבי יהושע דשני במליקה (וטעמא

כדפרישית), במיצוי מי אמר? ואלא במליקה? רישא וסיפא במליקה (רישא במליקה - משום דבעית לאוקמה דלא כרבי אליעזר ברבי שמעון, כדאיתוקמא סתם באידך פירקין, והך סיפא -

פלוגתא דרבי יהושע ע"כ במליקה), ומציעתא במיצוי (דתיקומא כרבי יהושע, משום דרבי אליעזר שמותי הוא) ?
אין: רישא וסיפא במליקה ומציעתא במיצוי.

משנה:

וכולן (אף על פי שנפסלו) - (מליקתן מטהרתן מידי נבלה) אין מטמאין בבית הבליעה (כדין נבלת עוף טהור), ומועלים בהן (ואף בחטאת; הואיל ונפסלו ואין בהן שעת היתר לכהנים - לא יצאו מידי מעילה) חוץ מחטאת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת (דכשירה היא, ויש לה שעת היתר לכהנים, ושוב אין בה מעילה - אפילו לזר);
עולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת: רבי אליעזר אומר: מועלים בה (דהא עולה היא, ומי הוציאה ממעילתה? שעת היתר לכהנים אין לה!); רבי יהושע אומר: אין מועלים בה (דכיון דשינה שמה ומעשיה ומקומה לשם חטאת - נעשית חטאת, כדמפרש בגמרא).

אמר רבי אליעזר: ומה אם חטאת (העוף), שאין מועלים בה לשמה (שהרי נאכלת לכהנים), כששינה את שמה (ופסלה, ולא באה לכלל היתר) מועלים בה (דהא רבי יהושע גופיה לא פליג עליה), עולה - שמועלים בה לשמה - כששינה את שמה אינו דין שימעלו בה! ?
אמר לו רבי יהושע: לא! אם אמרת בחטאת ששינה את שמה לשם עולה - שכן שינה את שמה לדבר שיש בו מעילה (לשם עולה) - תאמר בעולה ששינה את שמה לשם חטאת, שכן שינה את שמה לדבר שאין בו מעילה! ?

(זבחים סז, א)

המשך המשנה

אמר לו רבי אליעזר: והרי קדשי קדשים ששחטן בדרום ושחטן לשם קדשים קלים (לשם שלמים) יוכיחו (ששינה שמם ומעשיהם): שכן שינה את שמם לדבר שאין בו מעילה (שקדשים קלים אין בהם מעילה אלא באימורין), ומועלין בהן (מפני שנפסלו בשחיטת דרום, ולא הביאתן זריקתן לכלל שעת היתר להוציאן מידי מעילה) - אף אתה אל תתמה על העולה: אף על פי ששינה שמה לדבר שאין בו מעילה שימעלו בה!

אמר לו רבי יהושע: לא! אם אמרת בקדשי קדשים ששחטן בדרום ושחטן לשם קדשים קלים, שכן שינה את שמם לדבר שיש בו איסור והיתר (אימוריהן יש בהן מעילה), תאמר בעולה ששינה את שמה לדבר שכולו היתר (חטאת העוף כולו היתר) ?

גמרא:

תניא: אמר לו רבי אליעזר לרבי יהושע: אשם ששחטו בצפון לשם שלמים יוכיח: ששינה את שמו ומועלין בו (לפני זריקה; דלאחר זריקה - ליכא מעילה, שהרי נאכל לכהנים; דשלא לשמו לא פסיל ביה!); - ואף אתה אל תתמה על העולה (עולת העוף קאמר, שנחלקו בה; דאילו בעולת בהמה ששינה בה לשם חטאת - לא פליג, דהא שינה שמה לדבר שיש בו מעילה באימורין) שאף על פי ששינה את שמה שימעלו בה!
אמר לו רבי יהושע: לא! אם אמרת כאשם, שאם שינה את שמו לא שינה את מקומו - תאמר בעולה ששינה את שמה ושינה את מקומה?
אמר לו רבי אליעזר: אשם ששחטו בדרום לשם שלמים יוכיח: ששינה את שמו ושינה את מקומו ומועלין בו - אף אתה אל תתמה על העולה שאף על פי ששינה את שמה ושינה את מקומה - מועלין בה!
אמר לו רבי יהושע: לא! אם אמרת כאשם ששינה את שמו ושינה את מקומו ולא שינה את מעשיו - תאמר בעולה ששינה את שמה ואת מעשיה ושינה את מקומה?

אמר רבא: ונימא ליה 'אשם ששחטו בדרום לשם שלמים בשינוי בעלים (שינוי בעלים - כשינוי מעשה חשיב לה), ששינה את שמו, ושינה את מקומו ושינה את מעשיו' ? מדלא קאמר ליה הכי - שמע מינה נחית רבי אליעזר לטעמיה דרבי יהושע (הבין את דברי רבי יהושע שטעמו משום דקסבר נמשכה משם עולה ונעשית חטאת; והאי טעם - ליכא למימר בשינוי שום קרבן אחר, אלא בעולת העוף לבדה, וכשנישנתה לשם חטאת על ידי

מעשיו, כדמפרש רב אשי לקמן: מפני שחטאת העוף כשירה בסימן אחד, וכשמלק עולת העוף למטה לשם חטאת - ומליקת סימן אחד בעולה לאו כלום היא [אין בו היכר עולה], ובחטאת הרי גמר עבודה - מקודם שחל עליה שם 'פסול עולה' משום עשיית מטה - חל עליה שם חטאת העוף כשירה, ונמשכת ונעשית חטאת העוף, דאמר רב אדא בר אהבה: 'אומר היה רבי יהושע: עולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת, כיון שמלק בה סימן אחד - נמשכת ונעשית חטאת העוף' (ותהא כשירה; דקסלקא דעתא דקאמר רב אדא לרבי יהושע דחטאת כשירה הויה). אי הכי - חטאת העוף נמי שעשאה למעלה כמעשה העולה: מכי מליק בה סימן אחד - תימשך ותהוי עולת העוף?! וכי תימא (לרבי יהושע) הכי נמי (ומתניתין דקתני פסולה - דלא כרבי יהושע) - והאמר רבי יוחנן משום רבי בנאה: 'כך היא הצעה של משנה (של משנתינו)! מאי? לאו' כך היא הצעה ותו לא' (כדגרסינן לה: אין לך בה מחלוקת אלא אותו ששינוי בתוכה, דלא פליג רבי יהושע אלא בעולה שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת)? לא! (הכי קאמר): כך הצעה של כולה משנה (דכי היכי דפליג בעולה - פליג בחטאת).

רב אשי אמר: (לעולם לא פליג, ולא תיקשה) (ד) בשלמא עולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת: כיון דהא (דחטאת) הכשירה בסימן אחד והא [עולה] הכשירה בשני סימנין (כיון דחטאת הכשירה בסימן אחד וגמר עבודתה - ממחרת להשלים קודם שיחול על זו שם עולה פסולה, וזו היא הכשירה: בשני סימנין, ואין עבודתה - עבודת עולה - ניכרת בסימן ראשון [ולפיכך סימן ראשון אינו פוסל בה משום עשיית מטה]), ועולת העוף למטה ליתא (יש כאן שינוי מעשה עולה והיכר מעשה חטאת), כיון דמלק בה סימן אחד (ועדיין לא חל עליה שם פסול עולה) - נמשכת ונעשית חטאת העוף (חל עליה שם חטאת כשירה, הילכך נמשכה ויוצאה משם עולה ונעשית חטאת); אלא חטאת העוף (עשאה למעלה כמעשה עולה בשני סימנין ולשם עולה) - כיון דאמר מר 'מליקה בכל מקום [במזבח - שקטמ"ק] כשירה' (משום מליקת מעלה אין כאן שינוי מעשה להפקיע ממנה שם חטאת, ואין כאן אלא שינוי השם), מכי מלק בה סימן אחד (וכיון דחטאת גמר עבודתה סימן אחד - מקודם שיגמור מעשה עולה - חל עליה שם 'חטאת שנמלקה כולה בשלא לשמה', ונפסלה משום 'שלא לשמה') - איפסלא; כי הדר מליק באידך סימן (להביאה לכלל מעשה עולה) - היכי ממשכה והויה עולת העוף?

גופא: אמר רב אדא בר אהבה: 'אומר היה רבי יהושע: עולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת, כיון שמלק בה סימן אחד - נמשכת ונעשית חטאת העוף' (קסלקא דעתך ואפילו למיסק ליה לשם חובת חטאת קאמר).

(זבחים סז, ב)
תא שמע (משנה היא במסכת קינין פ"ג מ"ג); ולקמן אמרינן: סתם קינין - רבי יהושע היא): 'חטאת לזו ועולה לזו' (רחל שהיתה צריכה חטאת ללידתה, ועולתה כבר קרבה; ולא היה צריכה עולה - שכבר קרבה חטאתה, ולקחו קן בעירוב, וקבעו פרידה אחת לחטאת רחל ופרידה אחת לעולת לאה, ונתנום לכהן): עשה שתייהן למעלה (לשם עולה) - מחצה כשר ומחצה פסול (עולה כשירה וחטאת פסולה); שתייהן למטה - מחצה כשר ומחצה פסול; אחת למעלה ואחת למטה - שתייהן פסולות, שאני אומר: חטאת קרבה למעלה ועולה קרבה למטה' - נהי נמי דעולה קרבה למטה - תימשוך ותהוי חטאת העוף (ותצא ידי חובתה ממנה נפשך: אם חטאתה קרבה למטה - הרי טוב; ואם לאו - הרי עולת חברתה קרבה למטה, ונעשית חטאת, וחברתה אינה צריכה לה)! ?

אימור דאמר רבי יהושע בחד גברא, בתרי גברי מי אמר (היאך קרבנה של זו יעלה לזו שאין לה חלק בו)?

תא שמע [במסכת קינין שם, משנה ד]: 'חטאת ועולה וסתומה ומפורשת' (שתי נשים שלקחו שלשה קינין בעירוב: זו צריכה עולה, שהיינו שני פרידין: אחד חטאת ואחד עולה, דהיינו שתי עולות וחטאת; וזו צריכה שתי חטאות ועולה, ופירשו אחד מן הקינים וקבעו: פרידה עולה לזו ופרידה חטאת לזו, ואחד מן הקינין הניחו סתומה: לא פירשו איזה פרידה חטאת ואיזה פרידה עולה, והשלישי פירשו: פרידה זו עולה ופרידה זו חטאת, אבל שמות בעלים לא נתפרשו; הרי חטאת לזו ועולה לזו; אלו שני קינים הם סתומים, ויש לכהן להקריב שני הקינים הללו סתם על שתייהן: העולות למעלה וחטאות למטה, והחטאת של זו והעולה של זו - צריך להקריב לשם בעלים; ונתנום לכהן): עשה כולן למעלה (כסבור כולן עולות) - מחצה כשר ומחצה פסול (כל החטאות פסולות, וצריכות להביא כל חטאות שעליהן); כולן למטה (כסבור כולן חטאות) - מחצה כשר ומחצה פסול (כל העולות פסולות, וצריכות להביא כל עולות שעליהן); חציין למעלה וחציין למטה - אינה כשירה אלא סתומה (אין כשר בכולן אלא קן

סתומה; דהי מינייהו דעבד עולה והי מינייהו דעבד חטאת – כשירה: דקינין שלא נתפרשו בלקיחת בעלים - לא מתפרשות שוב אלא בעשיית כהן, כגון דפשיטא ליה דכל קן וקן היה בפני עצמו, ומכל קן עשה אחד למעלה ואחד למטה, והיא מתחלקת ביניהם הואיל ובעירוב לקחום; האחת יוצאה בה ידי חטאת והאחת יצתה בה ידי עולה, ויקחו קן אחד עוד ביניהן, ויקריבו בתנאי: אם עולה ראשונה לרחל וחטאת ללאה - תהא בקן שניה זו עולה ללאה וחטאת לרחל, ואם חילוף – חילוף; ואילו מפורשות לא אית בה כשירה אפילו פרידה), **ומתחלקת כיניהן**. ואילו מפורשין – לא, ואמאי (בשלמא חטאת ועולה שהיו מפורשים להם שם בעלים - לא קשיא לן: דהוה להו תרי גברין! אלא קן מפורשת: שלא היתה מפורשת להם בעלים, אלא איזו פרידה חטאת ואיזה עולה, ובין שתיהן היה בעירוב, אמאי פסולה אותה פרידה שנעשית למטה כמעשה חטאת לשם חטאת)? נהי נמי דעולה קרבה למטה (נהי נמי דעולה הואי הואיל וקרבה למטה) - **תימשוך ותיהוי חטאת העוף** (ולא יהו צריכות להביא בעירוב אלא עולה אחת, ויאמרו "אם עולת קן הסתומה לרחל - תהא זו ללאה, ואם היא ללאה - תהא זו לרחל")! וכי תימא הא דלא כרבי יהושע - ומי מצית אמרת הכי (דקינין לאו רבי יהושע היא)?

תא שמע (דקינין רבי יהושע): **הא תנן** (דתנן בסיפא דמסכת קינין [שם, משנה ו]), וקתני סיפא **אמר רבי יהושע: זהו שאמרו** כו' - אלמא סתמא דקינין רבי יהושע): **האשה שאמרה "הרי עלי קן אם אלד זכר"; ילדה זכר - מביאה שתי קינים: אחת לנדרה ואחת לחובתה** (ללידתה); **נתנתן לכהן - הכהן צריך לעשותן שלש למעלה ואחת למטה** (דנדרה שתיהן עולות, וחובתה אחת לעולה ואחת לחטאת); **לא עשה כן אלא עשה שתיים למעלה ושתיים למטה** (כסבור שתי הקינין חובה עליה, שמא יולדת בזוב היתה: הוזקקה לקן לידה ולקן זיבה), **ולא נמלך** (בה, לדעת על מה הביאתן) - **צריכה שתביא עוד פרידה אחת ותקריבנה למעלה ממין אחד ומשני מינין תביא שתיים** (כלומר: אם הראשונה מין אחד היו: שני הקינין החובה תורין, או שניהן בני יונה - תביא עוד פרידה אחת מאותו המין לעולה, ויצתה ידי הכל: שקן שהקריב הכהן ראשון יצתה ידי לידתה, שהרי לשם חובה קרב; והשני נשאר לנדרה, ונפסל גזול אחד מהן בעשיית מטה, והרי זה יהיה תחתיו; ואם הראשונה משני מינין היו: קן תורין וקן בני יונה - תביא שתיים: פרידה אחת תור ופרידה אחת בני יונה, ויקריב שניהן למעלה, משום דמספקא לן איזה קן משנים הראשונים קרב אחרון והי לנדרה, ונפסל ממנו גזול אחד, וצריכה להשלימו מאותו המין, דתנן במסכת קינין (פ"ב מ"ה): אין מביאין תור כנגד בן יונה ולא בני יונה כנגד תור);

פירשה נדרה (כשנדרה "הרי עלי קן" - פירשה את המין שתביא, ואינה יודעת מה פירשה: אם תורין אם בני יונה, והיא נתנה שני קינין לכהן, כדאמרין; 'ועשה אחת למעלה ואחת למטה') - **צריכה להביא עוד שלשה פרידין ממין אחד** (כלומר: אם הראשונים מין אחד היו), **ומשני מינין תביא ארבעה** (דכיון שפירשה ואינה יודעת מה פירשה מתחילתה - הוזקקה להביא שלשה קינין: שנים לנדרה: אחד מן התורין ואחד מן בני יונה, דהא לא ידעה מה נדרה, והשלישי לחובתה מאיזה מין שתירצה, והיא הביאה שנים, וקרב הראשון לחובתה ונשאר השני לנדרה, ונפסל הימנו גזול אחד! הילכך: אם ממין אחד היו הראשונים - צריכה שתביא אחד מאותו המין להשלים הנפסל, וקן שלם ממין אחד, משום דלא ידעה מה פירשה; ואם שני מינין היו - צריכה שתביא ארבעה, וכולן עולות, משום דמספקא לן איזה מין קרב אחרון שצריכה להשלים מאותו המין גזול הנפסל, ולהביא קן שלם ממין אחד לא סגי: שהרי אינה יודעת אם צריכה תור ושני בני יונה או בני יונה ושתי תורין! לפיכך תביא שתי תורין ושני בני יונה, ותאמר "אחד מאילו שממין הנפסל יהיה תחתיו, והשני יהא נדבה וקן השני יהא ספק פירושי" - שהרי אינה יודעת מה תביא לנדבה);

קבעה נדרה (להביאה עם חובתה, שאמרה "הרי עלי קן להביאו עם חובתי", ופירשתו, ואינה יודעת מה פירשה, כדאמרן, והביאה שתי קינין ונתנתן לכהן, ועשה כמו שאמרנו) -

(זבחים סח, א)

צריכה שתביא עוד חמש פרידין למעלה ממין אחד ([דכיון] דקבעה נדרה עם חובתה - הוקבע עליה קרבן גדול: שלש עולות יחד - אם היתה יודעת מה פירשה, וזו שלא ידעה מה פירשה הוזקקה להביא חמש עולות יחד מתחילתה: אחת לחובתה וארבע לנדרה, או להביא ששה בשתי פעמים: שתי תורין עם עולת חובה ושני בני יונה ופרידה אחת ממין חובתה בקרבן אחד, וכשהביאה שני קינין: אחת לנדרה ואחת לחובתה, וממין אחד - לא עשתה כלום לנדרה: שמא אינו ממין שנדרה! ובהשלמת קן שני ממין אחד לא סגי לה: שהרי קובעתו להביא עם מין חובתה! וא"ת תביא קן ממין אחד, ופרידה ממין שהביאה שני קינין הראשונים שכבר קרב ממנו עולות חובתה - דממה נפשך: אם תורין נדרה - הרי הביאה תורין עם מין שהביאה לחובתה, ואם בני יונה נדרה - הרי הביאה שני בני יונה עם מין שקרב ממנו חובתה אם לא נפסל גזול אחד מן הראשונים - הכי נמי; אבל עכשיו: שנפסל אחד מהם - אין חבירו עולה לה כלום: דשלש עולות הוקבעו עליה יחד; הילכך: אם שני קינים הראשונים מין אחד היו - צריכה שתביא עוד ה' עולות: שלש מאותו המין ושנים ממין אחד: ארבע לספק פירושה ואחד לקביעותה: שקבעה להביא עולת חובתה עם נדרה, וחובתה כבר קרבה, ויצאה ידיה, אלא שצריכה להביא מאותו המין עם נדרה מפני קביעותה), **ומשני מינין** (ואם משני מינין היו) **תביא שש** (שאינה יודעת איזה מין קרב תחילה לחובתה שתביא פרידה מאותו המין עם ארבע של ספק פירושה לקביעותה; הילכך תביא שש: שתי תורין ושני בני יונה לספק פירושה, ותור ובן יונה לקביעותה, והעוף היתר יהא נדבה);

נתנתן לכהן ואינה יודעת מה נתנה, הלך הכהן ועשה ואינו יודע מה עשה (אם תורין אם בני יונה, ואם קן אחד מזה וקן אחד מזה, ואין ידוע מה עשה [הכהן]): **אם כולן למעלה או כולן למטה, או חציין למעלה וחציין למטה, נמצאת**

שלא יצאת אפילו ידי חובתה: שמא כולן למעלה, ואין כאן חטאת, או שמא כולן למטה ואין כאן עולה) - צריכה ארבעה פרידין לנדרה (לספק פירושה, ומשני מינין), ושתיים (לעולת) לחובתה (תור ובן יונה - שמא הראשונים כולן למטה נעשו; ואינה יודעת מאיזה מין, והכל הולך אחר החטאת, וצריכה להביא עולה מאותו מין; או שמא הראשונים חציין למעלה וחציין למטה, ובקן שקרב ראשון יצאתה ידי חובתה, והיא קבעה להביא עולה מאותו המין עם נדרה, ואינה יודעת איזה מין היה - הילכך תביא עם ספק פירושה תור ובן יונה, וממה נפשך: אם קן שקרב ראשון - תורין היו, וקרב מהן עולה למעלה - והיא לחובתה, הרי היא מביאה עכשיו תור עם נדרה משום קביעותה; ואם מבני יונה היה, והוקבע עליה להביא בן יונה עם נדרה - הרי מביאתו; ואם כולן למטה נעשו, וצריכה להביא עולתה מאותו המין, הרי משתים שהיא מביאה עכשיו לחובתה יעלה לה אחד מהן, והשני נדבה), וחטאת אחת (תביא מאיזה מין שתדע, משום שמא הראשונים כולן למעלה נעשו והרי לה לו זוג ממנו לעולה: אחד משנים שהביאה לחובתה משני מינין; ואע"פ שכבר קרבה עולת חובתה - אין צריכה לדקדק להביא חטאת מאותו מין הראשון לרבנן, דפליגי עליה דבן עזאי, דקטברי הכל הולך אחר חטאת; הילכך - הואיל ועל כרחיה היא מביאה עכשו שתי עולות - תזווג לה אותה שממנו - ודייה, דהכי תנן פלוגתייהו במסכת קינים (פ"ב מ"ה): שהאשה שהביאה עולתה תור וחטאתה בן יונה תכפול ותביא עולתה בן יונה, דהכל הולך אחר חטאת; בן עזאי אומר: הכל הולך אחר הראשון).

בן עזאי אומר: שתי חטאות (בן עזאי לטעמיה, דאמר: הכל הולך אחר הראשון; וכיון דאיכא לספוקא שמא הראשונים למעלה נעשו, וכבר יצאת ידי עולה - צריכה להביא חטאתה מאותו המין, והרי אינה יודעת מאיזה מין היה; לפיכך תביא שתי חטאות משני מינין; וחטאות הללו אינן נאכלות, שהרי על הספק באו, ואין מליקתן מליקה להתירן באכילה - שמא כבר קרבה חטאתה בראשונות).

אמר רבי יהושע: זהו שאמרו: כשהוא חי קולו אחד, וכשהוא מת קולו שבעה. (התם מפרש לה, ובאיל קמירי: דכשהוא חי אין לו אלא קול אחד, וכשהוא מת - קולו שבעה; כיצד קולו שבעה? ב' קרני = ב' חצוצרות; ב' שוקיו = ב' חלילין; עורו - לתוף; מעיים - לנבלים; בני מעיו לכינורות; והכא נמי: כשנדרה תחלה ואינה יודעת מה פירושה - לא היתה צריכה אלא ד' פרידין לעולת נדרה וב' לחובתה: אחת לעולה ואחת לחטאת; ועכשיו, שהביאה כבר ד' פרידין - צריכה להביא עוד שמונה: ד' לנדרה וד' לחובתה. מדאיירי רבי יהושע בהא, שמע מינה: קינין - רבי יהושע אמרה, וקתני לעיל גבי קן סתומה ומפורשת דאין כשר אלא סתומה, ואי אמרת 'נמשכה ונעשית חטאת העוף' - תמשך ותהוי חטאת העוף) !
אימר דאמר רבי יהושע לאפוקה מידי מעילה, למיסק ליה לחובה מי אמר (שתהא עולה נעשית חטאת בשביל ששינה בה) ?

משנה :

כל (בגמרא פליגי 'כל' לאיתויי מאי) **הפסולין שמלקו מליקתן פסולה ואינו מטמא בבית הבליעה** (שמליקתן מטהרתן, לפי שנפסל בקדש; ואהני מליקתן שאם עלו לא ירדו, הילכך נמי לא הווןבילה) [בקצת נוסחאות גרסינן להך בבא בסיום המשנה].
מלק בשמאל, או בלילה; שחט חולין בפנים וקדשים בחוץ - אינן מטמאות בבית הבליעה (אף על גב דבפנים אין שחיטה לעוף, וכן בעוף קדשים אין שחיטה - מכל מקום אין מטמאין, כדיליף בברייתא בגמרא; ושחט קדשים בפנים דלא קתני - אמרינן בגמרא דאתיא ביזה הכלל);

מלק בסכין (ומליקה לא הויא: דבעצמו של כהן בעינן, ושחיטה לא הויא - כדאמרינן ב'הכל שוחטין' (חולין דף כ:)) מפני שהוא מחליד ומפני שהוא דורס), **מלק חולין בפנים וקדשים בחוץ** (דלא שייכא מליקה בחולין - לא בפנים ולא בחוץ, והוא הדין לחולין בחוץ; ובגמרא אמרינן דאתיא ביזה הכלל) -

(זבחים סח, ב)

המשך המשנה

תורין שלא הגיע זמנן, ובני יונה שעבר זמנן (אינן ראויין לקרבן, והוו להו כמליקת חולין, דתניא ב'הכל שוחטין' (חולין דף כב:)) תורין = גדולים ולא קטנים; בני יונה = קטנים ולא גדולים: דלא אישתמיט קרא ולכתוב 'מן היונה ומן בני התורים'; ואימתי תורין כשירין? - משיזיהבו; ואימתי בני יונה פסולין? - משיזיהבו נוצה מחהבת שסביב הצואר); **שיבשה גפה, שניסמית עינה, ושנקטעה רגלה** (דהוה ליה 'מחוסר אבר', והקריבהו נא לפחתך [מלאכי א.ח]; וכי אמרינן 'אין תמות וזכרות בעופות' - לענין דוקין שבעין הוא דקאמרינן) - **מטמא בבית הבליעה**;
זה הכלל: כל שפסולו בקודש (שבאה לעזרה בהכשרה ונפסלה) - **אינו מטמא בבית הבליעה**; לא היה פסולו בקודש - **מטמא בבית הבליעה**.

גמרא :

אמר רב: שמאל ולילה (מלק בשמאל או בלילה) - **אינן מטמאין בבית הבליעה**;
זר (והוא הדין לאונן וערל, וכל הפסולין) **וסכין** - **מטמאין בבית הבליעה**.

מאי שנא שמאל - דאית ליה הכשירה ביום הכפורים (נסל את המחיתה בימינו ואת הכף בשמאלו), ולילה (מאי שנא) - אית ליה הכשירה (לכתחילה) באיברים ופדרים? זר נמי אית ליה הכשירה: בשחיטה? שחיטה - לאו עבודה היא.

ולא? והאמר רבי זירא שחיטת פרה בזר פסולה ומחוי רב עליה: 'אלעזר' 'וחוקה' שאני (אלעזר כתיב בשחיטתה, וכתוב 'חוקה' לעכב). פרה דקדשי בדק הבית היא (ועל כרחק אין עבודות שלה חשובות עבודה) - ולא כל דכן הוא? קדשי בדק הבית בעו כהונה, קדשי מזבח מיבעיא? אמר רב שישא בריה דרב אידי: מידי דהוה אמראות נגעים, דלאו עבודה היא ובעיא כהונה!

ונילף מבמה (שהזר כשר בה למלוק עופות לכתחילה: דאין כיהון בבמה, כדתנן בפרק בתרא (לקמן דף קיג); וכיון דאשכחן ליה הכשירה לכתחילה בעלמא - יטהר כאן מידי נבילה)? מבמה לא יליף (במקדש: דבמה - כחול היא לגבי מקדש). ולא? והתניא: 'מניין ליוצא שאם עלה לא ירד? שהרי יוצא כשר בבמה'!

תנא - א' זאת תורת העולה' [ויקרא ו.ב: צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו] סמיך ליה. ורבי יוחנן אמר: זר (מלק זר) - אין מטמא אבית הבליעה (דילפינן מבמה); סכין מטמא אבית הבליעה (דלא מליקה ולא שחיטה היא, ודכוותה לא אשכחן הכשירה).

תנן: 'כל הפסולין שמלקו מליקתן פסולה'; בשלמא לרבי יוחנן: 'כל' לאיתויי זר, אלא לרב - 'כל' לאיתויי מאי? לאו לאיתויי שמאל ולילה? שמאל ולילה - בהדיא קתני. תני והדר מפרש!

תא שמע: 'זה הכלל: כל שהיה פסולו בקודש אינו מטמא בגדים אבית הבליעה'; בשלמא לרבי יוחנן: 'כל' לאיתויי זר, אלא לרב לאיתויי מאי?

(זבחים סט, א)

ולייטעמיך - 'שלא היה פסולו בקודש' לאיתויי מאי? - אלא: רישא לאיתויי שחיטת קדשים בפנים (דלא מטמא: דבמתניתין לא תנן לה), סיפא לאיתויי מליקת חולין בחוץ (דמטמא).

תניא כוותיה דרבי יוחנן: מלקה זר, מלקה פסול: הפיגול והנותר והטמא - אין מטמאין אבית הבליעה (ולא אמרינן: נפקי להו מהיתר אכילת קדשים, וחל עליהו איסור נבילה למפרע).

אמר רבי יצחק: שמעתי שתיים: אחת קמיצת זר ואחת מליקת זר, אחת תרד ואחת לא תרד - ולא ידענא.

אמר חזקיה: מסתברא קמיצה תרד, מליקה לא תרד.

מאי שנא מליקה - דישנה בבמה? קמיצה נמי ישנה בבמה (בזר)? וכי תימא אין מנחה בבמה - אין עופות נמי בבמה, דאמר רב ששת: לדברי האומר 'יש מנחה בבמה' (בפרק אחרון (לקמן דף קיג): רבי יהודה אומר: אין מנחה בבמה) - יש עופות בבמה; לדברי האומר 'אין מנחה' - אין עופות; מאי טעמא? 'זבחים' (וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עלת) ויזבחו זבחים שלמים [לה' פרים] בסיני (שמות כד, ה) - ולא מנחות, 'זבחים' ולא עופות!

אלא אימא: אין קידוש בכלי שרת במנחה בבמה (הילכך לא ילפינן זר במקדש לענין קמיצה מזר בבמה: דלא דמי הך קמיצה להך קמיצה: דבמקדש, הואיל וקידשה בכלי שרת בזר - איפסלא).

מלק בשמאל או בלילה כו':

תנו רבנן (הכי גרסינן בתורת כהנים [נספרא אחרי מות פורשה ח משנה י, בשנויים] להך מתניתא): 'כול תהא מליקה שהיא לפני* מטמא בגדים כבית הבליעה?'

* [בעזרה; היות ולפני כן דן הספרא במעשים שנעשו בחוץ - כאן מדגישה שדנה במעשה שנעשה בפנים.]

תלמוד לומר: נבלה [ויקרא יז, טו]: וכל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב וטהר]

הא נמי נבלה היא (מאן לימא לך דלאו נבילה היא? נהי דהותרה מליקת חטאת העוף לכהנים מגזירת הכתוב: מלכל חטאתם [במדבר יח, טז] כדאמרינן בפרק 'בית שמאי' (לעיל דף מד:), עולה - שלא הותרה להם - תטמא בבית הבליעה)?

אלא תלמוד לומר: **וטרפה** (וכל נפש אשר תאכל נבילה וטרפה) [ויקרא יז, טו] ובנבלת עוף טהור מיתוקמא קרא בתורת כהנים [ספרא אחרי מות פרק יא]; והאי טריפה - קרא יתירא הוא, לדרשא, כדלקמן, שאי אפשר לשומעו כמשמעו: שיהא טריפה מטמא בבית הבליעה מחיים: **אם טריפה חיה הרי נבלה אמורה - ואם אינה חיה הרי בכלל נבילה!** והא מתניתא לקמיה [בתורת כהנים שם] מיתוקם כרבי מאיר, דאית ליה שחיטת עוף טהור מטהרת טריפתו מטומאתו, ולא דריש ליה להאי קרא 'להביא טריפה ששחטה שתטמא', הילכך דריש ליה למעוטי מליקה שהיא בפנים ושחיטה שהיא לפני, ומשמע ליה קרא הכי: נבילה שהיא כטריפה - היא דמטמאה: **מה טריפה שאין מתרת את האיסור** (אין טריפות המאורע בה מתיר שום איסור שהיה בה מתחילה) [שטמ"ק: דאם עלתה תרד וכו'] - **אף כל שאין מתרת את האיסור** (אף נבילה: שאין נבילות המאורע בה מתיר את האיסור), **יצא מליקה שהיא לפני** (יצא נבילות הבא לה על ידי מליקת פנים בהכשר): **הואיל והיא מתרת את האיסור** (שבחייה לא היתה דאזיה לקרב לגבוה, והותרה במליקה זו) - **אין מטמא בגדים בבית הבליעה; הביא המולק** **<ק"ץ חפ"ץ סימן> קדשים בחוץ ומולק חולין בין מבפנים בין מבחוץ; הואיל ואין מתירין את האיסור - מטמאין בגדים אכית הבליעה.**

תניא אידך: **יכול תהא שחיטת חולין לפני** (ובתורת כהנים [ספרא אחרי מות פרשה ח פרק יא משנה יב, בשנויים] גרסינן לה הכי: יכול השוחט חולין בפנים) **וקדשים בין מבפנים ובין מבחוץ מטמאה אכית הבליעה?**
תלמוד לומר: נבלה.

הא נמי נבלה היא (מי יימר דלאו נבילה היא? הואיל ושחיטה בפנים בעוף לא שייכא, וכן בקדשים בין בפנים בין בחוץ כו')?

אלא תלמוד לומר: **טריפה** (כלומר: נבילה שהיא כטריפה - מטמאה): **מה טריפה שווה בפנים כבחוץ - אף כל שוות בפנים כבחוץ** (דכאן וכאן היא אסורה), **יצא שחיטת חולין בפנים וקדשים בין מבפנים בין מבחוץ; הואיל ולא שוו בפנים כבחוץ - אין מטמאין בגדים אכית הבליעה**. (ולקמן מפרש ואזיל: בשלמא חולין לא שוו בפנים כבחוץ (שהרי חולין שחוטין בחוץ אין מטמאין, ואפילו שלא בהיכשרו, כגון עוף טריפה ששחטה, דהא מתניתין לקמן כרבי מאיר דמטהר טריפת העוף שחטה, ומוקי טריפה דכתיב בקרא להך דרשא: למעוטי פנים); אלא קדשים אידי ואידי (בין בפנים בין בחוץ) פסולין **נינהו** (נבילה זו שווה בהם, שאין כאן תורת שחיטה)!

אמר רבא (שחיטת פנים דחולין - היא דנפקא לן מהך דרשא, אבל קדשים - לא צריך למילף מינה, דממילא נפקא לן דלא מיטמאו עופות קדשים שחוטין בחוץ): **אם הועילה לו שחיטת חוץ לחייבו כרת** (משום שחוט חוץ, כדמריבין ליה בפרק 'השוחט והמעלה' (לקמן דף קז:) מ'או אשר ישחט' [ויקרא יז, ג] - לרבות שחיטת עוף) - (אלמא שחיטה שמה); לא תועיל לו לטהרה מידי נבילה (בתמיה)?

אשכחן חוץ, פנים מנלן?
(ומשני: הואיל ולא שוו בפנים כבחוץ (דהא אוקימנא דבחוץ לא מטמא - ואף על גב דבאכילה אסור - בטומאה מיהא לא שוו).
אי הכי, מלק קדשים בחוץ (דקתני לעיל 'מיטמאין') נמי לא, דלא שוו בפנים כבחוץ (דהא בפנים הכשירו במליקה)?

אמר רב שימי בר אשי: דנין דבר שלא בהיכשרו (שחיטת קדשים בפנים) מדבר שלא בהיכשרו (שחיטת קדשים בחוץ, וכן שחיטת חולין בפנים משחיטת חולין טריפה בחוץ), ואין דנין דבר שלא בהיכשרו (כגון מליקת קדשים בחוץ) מדבר שבהיכשרו (מליקת קדשים בפנים).

ולא? והתניא: **'מנין ליוצא - שאם עלה לא ירד? - שהרי יוצא כשר בבמה'**

תנא - א' **זאת תורת העולה** [ויקרא ג, ב: צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו] - **ריבה' סמיך ליה**.

משנה:

מלק ונמצאת טריפה: רבי מאיר אומר: אינו מטמא בבית הבליעה;

(זבחים טט, ב)

המשך המשנה

רבי יהודה אומר מטמא (דלא מהניא מליקה לטריפה, והוא הדין נמי דבשחיטת חולין טריפה פליג רבי יהודה; וכן שנינו במסכת טהרות בפרק י"ג דברים' לרבי יהודה: אחת מלוקות ואחת שחוטות; ולרבי מאיר שתייהן מטהרות; ולרבי יוסי שחיטה מטהרת טריפה, אבל לא מליקה).
אמר רבי מאיר: קל וחומר: אם נבלת בהמה, שמטמאה במגע ובמשא, שחיטתה מטהרת טריפתה מטומאתה (כדילפינן בגמרא מוכי ימות מן הבהמה [ויקרא יא, לט]) - נבלת העוף, שאינו מטמא במגע ובמשא (אלא באכילה ובבית הבליעה, כדכתיב [ויקרא כב, ח]) לא יאכל לטמאה בה - אין לך אלא האמור בה), אינו דין שתהא שחיטתו מטהרת טריפתו מטומאתו? (וכיון דקיימא לן בשחיטה מקל וחומר - ילפינן מליקה דקדשים מינה בבנין אב): מה מצינו בשחיטתו (בשחיטה בחולין) שהיא מכשרתה לאכילה (כשאינה טריפה) ומטהרת טריפתו מטומאתו - אף מליקתו (בקדשים) שהיא מכשרתו באכילה (כשאינה טריפה), תטהר טריפתו מידי טומאתו!
רבי יוסי אומר: דיה כנבלת בהמה: שחיטתה מטהרתה ולא מליקתה (דהואיל ולא יליף עוף אלא מבהמה לטהר טריפה מטומאתה - דיו לבא מן הדין להיות כנדון).

גמרא:

ורבי מאיר לא דריש דיו? והא דיו דאורייתא הוא, דתניא [בבבבב דרבי יסמעאל, פתיתחא לספרא]: 'מדיו קל וחומר כיצד (מנין שהתורה ניתנה לידרש ק"ו)? (במדבר יב, יד) ויאמר ה' אל משה ואביה ירק ירק כפניה [הלא תכלם שבעת ימים תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה ואחר תאסף] - קל וחומר (הלא תכלם - לשון תימה הוא, ולשון ק"ו) לשכינה ארבעה עשר יום! אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון (הכתוב לימדך שאינך רשאי להטיל על הבא מן הדין יותר מן הנדון, דכתיב תסגר שבעת ימים)'!
אמר רבי יוסי ברבי אבין: רבי מאיר - קרא אשכח וקדרש [נספרא שמיני פרשה י פרק יב משנה ה, בשנויים]: (ויקרא יא, מו) זאת תורת הבהמה והעוף [וכל נפש החיה הרמשת במים ולכל נפש השרצת על הארץ] - וכי באיזו תורה שוותה בהמה לעוף ועוף לבהמה? בהמה מטמאה במגע ובמשא עוף אינו מטמא במגע ובמשא (דכתיב לא יאכל לטמאה בה [ויקרא כב, ח]: אין לך אלא האמור בה)!! עוף מטמא בגדים אכית הבליעה, בהמה אינה מטמאה בגדים אכית הבליעה (אם תחב לו חבירו כזית בשר נבילה, דתניא במסכת נדה (דף מב): 'יכול יהא נבלת בהמה מטמאה בבית הבליעה? תלמוד לומר: לא יאכל לטמאה בה: מי שאין לה טומאה אלא אכילתו, יצתה זו שיש לה טומאה קודם שיאכלנו')!! אלא לומר לך: מה בהמה, דבר שמכשירה לאכילה מטהר טריפתה מטומאתה (ואפילו מליקת קדשים דאי לשחיטה בק"ו אתיא לו) - אף עוף: דבר שמכשיר באכילה - מטהר טריפתו מטומאתו.

ור' יהודה - מאי טעמיה?

קרא אשכח וקדרש: נבלה טריפה [ויקרא יז, טו]: וכל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר וכבש בגדי ורוחץ במים וטמא עד הערב וטהר]; [נספרא אחרי מות פרק יב משנה ח, בשנויים] אמר רבי יהודה: טריפה למה נאמרה (אלא ללמדנו בא: שמשעת טריפה חלה עליה טומאה אם אכל ממנה מיד, או ששחטה ואכל ממנה: דאי בטרפה שמתה לאחר שנטרפה קאמר - למה נאמרה)? אם טריפה חיה* [נשטמ"ק אות ז: פירוש הקונטרס דחוק מאד... להך נראה שהכי פירוש: אי טריפה חיה כלומר: דמיירי קרא בעודו חיה - שתלש ממנה בשר ואכל, דמטמא בבית הבליעה] - הרי נבילה אמורה (בפסוק: כיון שמתה - מתנבלת במיתתה); אם טריפה אינה חיה (ואם טרפה אינה חשובה חיה) [נשטמ"ק המשך אות ז: כלומר: דאיירי קרא שמתה ולאחר טריפתה] - הרי היא בכלל נבילה (משעה שנטרפה)!! אלא להביא טריפה ששחטה שמטמאה (לאשמעינן טריפה חיה ואינו בכלל נבילה; ולפיכך הוצרך לומר שטריפתה מביא עליה טומאה זו מיד אם תלש ואכל ממנה בשר - אפילו אינו אבר של בשר, גידיו, ועצמות; וכיון דשם טריפה מביא לה טומאה מחיים - אין שחיטה מועלת בה: שאין שחיטה מתרת משום 'טריפה' אלא משום 'נבילה').

* (דברי רש"י: פלוגתא היא ב'אלו טריפות' (חולין דף מב): איכא למאן דאמר טריפה חיה, ואיכא למאן דאמר אינה חיה; אם טריפה חיה ועד שמתה היתה בחזקת חיה)

אמר ליה רב שיזבי: אלא מעתה, דכתיב [ויקרא יז, כד] וחלב נבלה וחלב טרפה [יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלהו] (בא הכתוב להשמיענו על חלב נבילה שאינה מטמאה, והכי אמרינן בפסחים פרק 'כל שעה' (דף כג)): - התם נמי נימא 'אם טריפה חיה - הרי נבילה אמורה, אם טריפה אינה חיה - הרי היא בכלל נבילה (טריפה למה נאמרה? אם בטרפה שמתה

מדבר: אם טריפה חשובה חיה - הרי נבילה אמורה, וזו במיתתה נתנבלה; ואם טריפה אינה חיה - הרי היא בכלל 'נבילה מטורפת!'), אלא להביא טריפה ששחטה שחלבה טהור' - מכלל דהיא מטמאה (אבל הבשר טמא - בתמיה) ! והאמר רב יהודה אמר רב, ואמרי לה במתניתא תנא: (ויקרא יא, לט) וכי ימות מן הבהמה [אשר היא לכם לאכלה הנגע בנבלתה יטמא עד הערב]: מקצת בהמה מטמאה, מקצת בהמה אינה מטמאה - ואיזו זו? - זו טריפה ששחטה! אלא טריפה מיבעי ליה למעוטי: טמאה - מי שיש במינה טריפה, יצתה זו שאין במינה טריפה; הכא נמי למעוטי עוף טמא, שאין במינו טריפה (מסקנא דקושיא היא, כלומר: אלא ע"כ האי 'טריפה' - לא תדרשיה להכי, דמיבעי ליה למעוטי טמאה דאין חלבה טהור, והכי נמי: טריפה דכתיב גבי טומאת בית הבליעה - למעוטי עוף טמא דריש ליה, ולא טריפה ששחטה).

עוף טמא לרבי יהודה - מנבילה נפקא ליה, דתניא [דומה לספרא שמיני פרשתא ח פרק יב משנה ז, בשנויים]: רבי יהודה אומר: יכול תהא נבלת עוף טמא מטמאה בגדים אכית הבליעה? תלמוד לומר: (ויקרא כב, ח) נבלה וטרפה לא יאכל [לטמאה בה אני ה']! מי שאיסורו משום כל תאכל נבילה, יצא זה שאין איסורו משום כל תאכל נבילה אלא משום כל תאכל טמא.

(זבחים ע, א)

האי (חלב טמאה) - נמי תיפוק לי (דמטמא) מ- וחלב נבלה [ויקרא ז, כד] וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלהו] (דמהיכא תיתי לטהרה? מהאי קרא דיעשה לכל מלאכה? האי לאו בטמאה כתיב, דהא כתיב ואכל לא תאכלהו לחלב): מי שאיסורו משום 'כל תאכל חלב נבלה' (ובשרה מותר - טיהרתי לך [יעשה לכל מלאכה] ויקרא ז, כד), יצאתה זו שאין איסורה משום 'כל תאכל חלב נבלה' אלא משום טמא (שכולה אסורה משום 'כל תאכל טמא', ואכתי אימא טריפה למה נאמרה כו')! ?? אלא (שינויא הוא): האי 'טריפה' מיבעי לאיתויי חיה (לאיתויי חיה טהורה שמתה, שחלבה טהור): סלקא דעתך אמינא מי שחלבה אסור ובשרה מותר (טיהרתי לך חלבה מכלל 'נבילה'), יצאת זו (אבל חיה) שחלבה ובשרה מותר (לענין נבילה נמי יטמא, כבשרה) ? קא משמע לן (טריפה: כל שיש במינו טריפה, ואפילו חיה)!

אמר ליה (ופרכינן): מאי שנא טמאה (דלא נפקא לן לטהר חלבה מהאי קרא), דאין חלבה חלוק מבשרה (ולא קרינא ואכל לא תאכלהו לחלב לחודיה, שהרי הכל איסור) - חיה נמי אין חלבה חלוק מבשרה (לאיסורו, ולא קרינא ביה ואכל לא תאכלהו) ? ועוד (ממשמעוּתא דקרא נמי תיקשה לן: דלא בחלב חיה קאי): הכתיב 'ואכל לא תאכלהו' (ולקמן ילפינן מינה בבירייתא בשמעתי: בחלב חיה נבילה - לא טיהר מכלל טומאה) ! ?

אלא אמר אביי: טריפה - לגופיה איצטריך (לטהר חלב טריפה שמתה, ולעולם טריפה חיה; ודקאמרת 'הרי נבילה אמורה' - איצטריך): שלא תאמר 'הואיל וטמאה אסורה מחיים וטריפה אסורה מחיים, מה טמאה חלבה טמא - אף טריפה חלבה טמא.

אי הכי - האי (טריפה דכתיב גבי עוף) נמי מיבעי (איצטריך לגופיה, ולומר: 'עוף שמתה מטמא בבית הבליעה'): שלא תאמר 'הואיל ועוף טמא אסור באכילה, וטריפה אסורה באכילה: מה עוף טמא אינו מטמא - אף טריפה אינה מטמאה' ! ועוד (גבי בהמה): מי איכא למילף טרפה מטמאה (דניבעי קרא לטהר) ? טמאה לא היתה לה שעת הכושר, טריפה היתה לה שעת הכושר! וכי תימא טריפה מבטן מאי איכא למימר? - במינה מיהא איכא!

אלא אמר רבא: התורה אמרה (בא הכתוב לומר לך): יבא איסור נבילה ויחול על איסור חלב, יבא איסור טריפה ויחול על איסור חלב (ומשום אכל לא תאכלהו דטיפיה דקרא פירש בו [וחלב] נבילה [וחלב] טריפה: לחייב את האוכלו משום חלב ומשום נבילה ומשום טריפה: שלא תאמר 'אין איסור נבילה וטריפה חלין על איסור חלב שקדם לכולם'), וצריכי: דאי אשמעינן נבילה - משום דמטמא (הילכך חמירא לחול על איסור חלב), אבל טריפה אימא לא! ואי אשמעינן טריפה - משום דאיסורה מחיים, אבל נבילה אימא לא! - צריכא.

ורבי מאיר (דאמר: עוף - שחיטתו מטהרת טריפתו), האי 'טריפה' (דגבי עוף [ויקרא כב, ח]: נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה אני ה') - מאי עביד ליה?

מיבעי ליה למעוטי שחיטה שהיא לפנים (וכדאמרן לעיל (דף סט): מה טריפה שווה בפנים כבחוק - יצא השוחט עוף חולין בפנים כו') .

ורבי יהודה?

'טריפה' אחרינא כתיב (גבי נבילת עוף טהור: וכל נפש אשר תאכל נבילה וטריפה באזרח ובגר וכבס בגדיו (ויקרא יז,טו) וחד נבילה וטריפה לא יאכל לטמאה בה (אני ה') (ויקרא כב,ח)) .

ורבי מאיר?

חד למעוטי שחיטה שהיא לפנים, וחד למעוטי עוף טמא (תדרשין: מי שיש במינו טריפה) .

ורבי יהודה?

מ'נבלה' נפקא ליה (עוף טמא - מקרא יתירא ד'נבילה' וטריפה) לא יאכל' (ויקרא כב,ח) נפקא ליה: דלא איצטרך אלא לדרוש ולומר: מי שאזהרתו משום 'בל תאכל נבילה', יצא זה שאין איסורו משום 'בל תאכל נבילה' אלא משום 'בל תאכל טמא') .

ורבי מאיר, האי 'נבלה' מאי עביד לה?

(קרא יתירא דנבילה לא יאכל (ויקרא כב,ח) מיבעיא ליה ללמד טומאתו:) לשיעור אכילה בכזית (שאינו מטמא אלא כשיעור איסור אכילתו, דהיינו כזית) .

ותיפוק לי מקרא קמא (וכל הנפש אשר תאכל (ויקרא יז,טו)) ?

מדאפקיה רחמנא בלשון אכילה - חד לשיעור אכילה בכזית וחד לשיעור אכילה בכדי אכילת פרס (שאם שהה באכילת כזית יותר מכדי אכילת פרס הרי היא כשאר אכילות שאין מצטרפין לעונשין ואף זו אין מצטרפת ליטמא בבית הבליעה) : סלקא דעתא אמינא 'הואיל וחידוש הוא (שלא מצינו בתורה טומאה כזו: שאין לו טומאה מבחוץ ובבית הבליעה באה לו טומאה) - יותר מכדי אכילת פרס נמי ליטמא' - קא משמע לן .

תנו רבנן [ספרא צו פרשה י משנה ה, בשנויים] : (ויקרא ז,כד) **וחלב נבלה וחלב טרפה** [יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלהו] - **כחלב כהמה טהורה הכתוב מדבר** (לטהרו מלטמא משום נבילות) ;
אתה אומר כחלב כהמה טהורה הכתוב מדבר - או אינו אלא כחלב כהמה טמאה?

אמר: *טיהר מכלל שחוטה* (טיהר מלטמא מטעם שחיטה: שהשחיטה מטהרתה) *וטיהר מכלל חלב* (מטעם חלב טיהר את הנבילה מלטמא: שכתב כאן שחלב נבילה טהור: *מה כשטיהר מכלל שחוטה* (בשר שחוטה מלטמא) - *בטהורה ולא בטמאה* (טהורה טיהר, ולא טמאה: דטמאה אין שחיטתה מטהרתה, דילפינן לה בתורת כהנים מקרא יתירא ולא תטמאו כל הנוגע בהם במותם (ויקרא יא,לא), והאי בהם - יתירא הוא, לומר: אף על פי שהן שחוטין; ומה אני מקיים במותם? - במותם ולא בחייהם, ובבהמה טמאה כתיב - דסמוך ליה - [ויקרא יא,כו] **כל הבהמה אשר היא מפרסת פרסה** [ושסע איננה שסעת וגרה אינה מעלה טמאים הם לכם כל הנגע בהם יטמא]), *אף כשטיהר מכלל חלב* (מלטמא) - *בטהורה* (טיהר), *ולא בטמאה!*

או כלך לדרך זו: טיהר מכלל נבילה וטיהר מכלל חלב: מה כשטיהר מכלל נבילה - בטמאה ולא בטהורה, אף כשטיהר מכלל חלב בטמאה ולא בטהורה (*הכי גרסינן בתורת כהנים* [לא כגירסתנו]: *אמרת? או כלך לדרך זו: טיהר מכלל נבילה וטיהר מכלל חלב; מה כשטיהר מכלל נבילה - בטמאה ולא בטהורה, אף כשטיהר כו' טיהר בשר נבילה מלטמא, ולקמן מפרש לה בנבלת עוף טמא, וטיהר מכלל חלב, כדאמרן - בטמאה ולא בטהורה: עוף טמא טיהר מלטמא בבית הבליעה, ולא עוף טהור*)
אמר:

(זבחים ע, ב)

כשבא בדרך זו היא בטהורה, כשבא בדרך זו היא בטמאה! (*הילכך מדינא לא נפקא*) - תלמוד לומר: 'טריפה' מי שיש במינה טריפה;

אוציא את הטמאה שאין במינה טריפה, ולא אוציא את החיה שיש במינה טריפה?

תלמוד לומר: (ויקרא ז,כד) **[וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכהו]** ואכל לא תאכלהו: מי שחלבה אסור ובשרה מותר, יצא חיה שחלבה ובשרה מותר.

אמר ליה רב יעקב בר אבא לרבא: אלא מעתה (אמתניתין פריך, דקתני מה כשטהר מכלל נבילה - בטמאה ולא בטהורה) : **נבלת בהמה טהורה - הוא דמטמאה, נבלת בהמה טמאה לא מטמאה!**

אמר ליה: כמה סבי שבישתו בה (תמיה אני על זקנים מרובין שכמותכם שנשתבשתם בה) !
סיפא (דקתני 'טיהר מכלל נבילה') - **אתאן לנבלת עוף טמא** (שטיהרה הכתוב מלטמא בבית הבליעה) !

אמר רבי יוחנן: לא טיהר רבי מאיר (במליקת טריפה) אלא בתמימין (דשייכא בהו מליקה), אבל בבעלי מומין - לא!
ורבי אלעזר אמר: אפילו בבעלי מומין .

איתמר נמי: אמר רב ביבי אמר רבי אלעזר: מטהר היה רבי מאיר
בבעלי מומין ואפילו באוויין ותרנגולין (דלאו בני מזבח הן, ובלבד שיהיו קדשים
בפנים, דהא טריפה נמי לא חזיא בתורין ובני יונה – וטיהרה, הואיל ומליקה הכשר קדשים בפנים היא).

בעי רבי ירמיה: ערף עז (על החלל במקום עגלה ערופה) – (לרבי מאיר) מהו?
אוויין ותרנגולין טעמא מאי? דמינא דעופות נינהו, אבל עז – לאו
מינא דעגלה נינהו (שזו מין גסה חזו מין דקה)? או דילמא מינא דבהמה הוא (מי
אמרינן כי היכי דמטהר מליקת אוויין קדשים בפנים הואיל ומליקת שום עוף בפנים הוא – הכי נמי: עריפה הכשר
טהרת עגלה היא מידי נבילה, כדאמרינן לקמן)?

יתיב רב דימי וקאמר לה להא שמעתא; אמר ליה אביי: מכלל דעגלה
ערופה טהורה היא!?

אמר ליה: אין! אמרי דבי רבי ינאי: כפרה כתיב בה [דברים כא, ח: כפר לעמך
ישראל אשר פדית ה' ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל ונכפר להם הדם], כקדשים.
מתיב רב נתן אבוב דרב הונא >בר נתן<: 'ואכל לא תאכלוהו'; אין לי
(שטהור מידי נבילה) אלא חלב שאסור באכילה ומותר בהנאה (כדכתיב יעשה לכל מלאכה
(ויקרא ז, כד)), חלב של שור הנסקל ועגלה ערופה (שאסור בהנאה) מניין (שטהור)?
- תלמוד לומר: (ויקרא ז, כג) [דבר אל בני ישראל לאמר] כל חלב [שור וכשב ועז לא תאכלו] (דסמין ליה
פסוק כה) כי כל אוכל חלב [מן הבהמה אשר יקריב ממנה אשה לה' ונכרתה הנפש האכלת מעמיה] (ויקרא ז, כג), ואי סלקא
דעתא עגלה ערופה טהורה היא - (איצטריך קרא לטהר חלבה? וכי) היא טהורה
וחלבה טמא?

היכא דערף מיערף לא איצטריכא ליה, כי איצטריכא היכא דשחטה
מישחט (משנאסרה בהנאה מחיים, כדמפרש לקמיה דמחיים נאסרה), ותייהני ליה שחיטה (אף
על פי שאינה מתירתה לא באכילה ולא בהנאה) לטהרה (תטהרנה מלטמא) מידי נבלה (דאין לך
שחטה בבהמה טהורה שמטמאה)!

לא, צריכא שמתה (דהשתא בשרה טמאה, ואיצטריך לטהר חלבה: שלא תאמר 'לא טיהר אלא חלב
שאתה קורא בו יעשה לכל מלאכה')

מכלל דמחיים אסורה (ואף על פי שלא נערפה, מדקתני 'חלב עגלה ערופה - מנין', ואוקימתה
בשמתה)!!

אין! אמר רבי ינאי: גבול שמעתי (בה מאימתי) ושכחתי!
ונסבין חברייא למימר (וסבורין התלמידין מדעתם לומר): ירידתה לנחל איתן
היא אוסרתה (ובקידושין יליף לה דנאסרה מחיים).

הדרן עלך חטאת העוף